

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบล¹

พันธ์สา ทองดี²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของประเทศไทย ตลอดไปจนถึงการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยและของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจการเงิน ความเสียหายต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมโดยรวม

การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายงบประมาณเพื่อจัดหาสินค้า บริการ และ โครงการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และคุ้มค่า เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและการใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ในบทนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาตั้งแต่แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐภายใต้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดซื้อจัดจ้างเป็นกระบวนการจัดหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเข้ามาในองค์กรเพื่อให้องค์กร นั้น ๆ สามารถดำเนินการปฏิบัติงานจนสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนี้มีอยู่ใน ทุกองค์กรทั้งในองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน³ ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐถือเป็นหัวใจหลักที่

---

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และ คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³กรกช อ่อนน่วม และฉาน เรืองธรรมสิงห์, “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,” วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 224-225.

ขับเคลื่อนการใช้จ่ายเงินงบประมาณของประเทศ⁴ โดยการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ จะช่วยทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถใช้จ่ายเงินงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า รวมถึงได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ

ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการทุจริต โดยการใช้อำนาจการทุจริตเชิงนโยบาย สำหรับการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐนั้นส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้น โดยการกระทำของผู้ที่อยู่ภาคีต้องกรั้นั้น ในซึ่งแต่ละปีหน่วยงานภาครัฐต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอแผนไว้กับรัฐบาลและรัฐสภา โดยใช้เงินงบประมาณรายจ่ายในส่วนงบลงทุน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีการกำหนดไว้เป็นกฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องใช้เป็นหลักในการทำงานตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ 8 ขั้นตอน

อย่างไรก็ตาม ในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องอยู่ภายใต้ กรอบของกฎหมายระดับชาติ ที่ส่งเสริมความโปร่งใส การแข่งขันอย่างเป็นธรรม และการตรวจสอบได้ โดยมีทั้งกฎหมายแม่บทอย่าง พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 ที่บังคับใช้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย รวมถึงระเบียบเฉพาะของกระทรวงมหาดไทยที่ออกมารองรับการปฏิบัติของท้องถิ่นโดยตรง พร้อมทั้งแนวทางการป้องกันการทุจริตจากหน่วยงานอื่น เช่น ป.ป.ช. และกรมบัญชีกลาง ที่คอยส่งเสริมมาตรฐานและลดช่องโหว่ในการทุจริต แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายที่ครอบคลุมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอยู่แล้ว แต่การบังคับใช้กฎหมายยังคงมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและการเปิดโอกาส ให้หน่วยงานภายนอกที่มีภารกิจในการต่อต้านการทุจริตเข้ามามีบทบาทในการควบคุม ตรวจสอบ หรือให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นทางการ แตกต่างจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งมีทั้งเครื่องมือทางกฎหมายที่ชัดเจน กลไกตรวจสอบอิสระ และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างจริงจัง⁵ แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันจะครอบคลุมทั้งในด้านการกำหนดระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง อย่างชัดเจน การตรวจสอบโดยหน่วยงานภายนอก และบทลงโทษที่รุนแรงต่อผู้กระทำผิด แต่ในทางปฏิบัติก็ยังประสบปัญหา ทั้งในด้านความไม่เข้มงวดในการบังคับใช้ การขาดความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล และการขาดกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการตรวจสอบ

⁴ศักรินทร์ นิลรัตน์ และคณะ, “รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง “การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560,” สังกัด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund), 2566, หน้า 6.

⁵ันนดา เพชรดี, “การกำหนดโทษอาญา: ศึกษาโทษปรับกรณีทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), หน้า 74-75.

แม้ว่ารัฐพยายามที่จะพัฒนาแนวทางในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในภาครัฐเพื่อสร้างกลไกในการอุดช่องว่างจากการทุจริตในภาครัฐให้ได้มากที่สุดแต่มาตรการเหล่านั้นก็ยังไม่สามารถยับยั้งการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีประเด็นที่เป็นปัญหา ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดให้คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต หรือ ค.ป.ท. มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย ให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ กรณีหน่วยงานของรัฐเห็นว่า โครงการที่จะจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ มีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต พบว่า การขาดอำนาจโดยตรงของ ค.ป.ท. ส่งผลให้การควบคุมภายในมีลักษณะ “แยกส่วน” ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างกับการควบคุมธรรมาภิบาล ทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ และคณะกรรมการที่หน่วยงานนั้นเป็นผู้แต่งตั้งเอง ซึ่งเสี่ยงต่อการแทรกแซงหรือเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเฉพาะได้โดยง่าย ขาดกลไกภายนอกที่แท้จริงในการกลั่นกรองการตัดสินใจในขั้นตอนสำคัญ เช่น การกำหนด TOR การประเมินผล และการคัดเลือกผู้รับจ้าง ส่งผลให้การทุจริตแฝงตัวในกระบวนการ โดยที่กลไกตรวจสอบเข้าถึงได้ล่าช้าหรือหลังเกิดเหตุแล้ว ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น มีระบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดของ Board of Audit ตามกฎหมาย Board of Audit Act, Article 20-22 ซึ่งมีอำนาจเข้าตรวจสอบตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการ ไม่ใช่เพียงหลังการจัดซื้อจัดจ้าง⁶ ในขณะที่ประเทศเกาหลีใต้ มีกลไกที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะ Anti-Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) ที่มีอำนาจตาม Act on the Prevention of Corruption and the Establishment and Management of the Anti-Corruption and Civil Rights Commission, Article 10-13 ให้มีอำนาจเข้าแทรกแซง ตรวจสอบและเสนอคำสั่งให้ยกเลิกหรือแก้ไขกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างได้ทันที หากพบข้อพิรุทธหรือพฤติกรรมที่เข้าข่ายการทุจริตและมีการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ในเกาหลียังอยู่ภายใต้ระบบ e-Procurement (KONEPS) ซึ่งออกแบบมาเพื่อเปิดเผยข้อมูลแบบ real-time ต่อสาธารณะ ทำให้ทุกระบวนการอยู่ภายใต้สายตาของประชาชนและองค์กรตรวจสอบโดยตรง จึงช่วยลดการใช้ดุลพินิจเฉพาะรายของเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างมีนัยสำคัญ⁷ เมื่อเทียบกับประเทศไทยที่ ค.ป.ท. ไม่มีสถานะในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในฐานะผู้มีอำนาจตรวจสอบหรือร่วมกลั่นกรองในช่วง ก่อนอนุมัติจากกล่าวได้ว่าการขาดบทบาทของ ค.ป.ท. ตาม

⁶Japan Fair Trade Commission – JFTC, **Act on Prohibition of Private Monopolization and Maintenance of Fair Trade (Antimonopoly Act)** [Online], available URL: <https://www.jftc.go.jp/en/>, 2568 (เมษายน, 5).

⁷Korea Legislation Research Institute, **Anti-Corruption Act, Articles 12–14** [Online], available URL: <https://elaw.klri.re.kr>, 2568 (เมษายน, 5).

มาตรา 39 เป็นจุดอ่อนของระบบ ที่ทำให้มาตรการต่อต้านการทุจริตไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมจึงเป็นเพียงการตั้งความหวังกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของรัฐที่อาจขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐในการใช้ดุลพินิจ เชิญชวนผู้ประกอบการที่มี คุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอ หรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคา รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ กับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 96 วรรคสอง พบว่า ปัญหาสำคัญเกิดจากความไม่ชัดเจนของหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจ และขาดกลไกควบคุมหรือทบทวนคำสั่งของหัวหน้าหน่วยงานที่ใช้ดุลพินิจนั้น กล่าวคือ มาตรา 96 วรรคสอง ให้อำนาจกว้างแก่หัวหน้าหน่วยงานในการพิจารณาว่า “ผู้ประกอบการรายใดมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไข” โดยไม่กำหนดให้มีการประกาศต่อสาธารณะ ตรวจสอบย้อนกลับ หรือเปิดเผยเหตุผล อย่างละเอียด จึงเปิดโอกาสให้เกิดการเลือกปฏิบัติ (discriminatory treatment) หรือการเรียกรับผลประโยชน์แอบแฝงได้ ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มีกลไกภายนอกที่มีอำนาจตรวจสอบและกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยตรง ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ยังคงให้ดุลพินิจอยู่ในมือของหัวหน้าหน่วยงาน โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบของหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ ส่งผลให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีช่องว่างให้เกิดการแทรกแซงโดยขาดกลไกถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุก และการกำหนดโทษปรับในความผิดทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตามมาตรา 120 พบว่า การบังคับใช้มาตรา 120 เป็นไปได้ยากในหลายกรณี เนื่องจากโทษปรับที่กำหนดแม้จะมีเจตนาสะท้อนการลงโทษทางการเงินเพื่อไม่ให้เกิดผลประโยชน์จากการทุจริต แต่เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าความเสียหายที่มักเกิดขึ้นจากการจัดซื้อจัดจ้างระดับใหญ่ โทษปรับสูงสุดที่สี่แสนบาทอาจยังไม่เพียงพอในการยับยั้งหรือชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง อีกทั้งในทางปฏิบัติ กระบวนการพิสูจน์เจตนาในการไม่ให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมเป็นเรื่องซับซ้อน และต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้จะมีกฎหมายที่มีเป้าหมายเพื่อป้องกันและลงโทษการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ระบบของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้จะให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้างทางการบริหารที่ป้องกันปัญหาดังแต่ต้นทางควบคู่กับบทลงโทษที่หลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะความผิดมากกว่า โดยเฉพาะการลงโทษที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทุจริตกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำได้รับ ดังนั้นประเทศไทย จึงควรพิจารณาปรับปรุงมาตรา 120 ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยกำหนดระดับโทษตามระดับความผิดและมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น เพิ่มบทลงโทษทางการเงินที่สอดคล้องกับมูลค่าความเสียหายจริง และพัฒนากลไกการตรวจสอบอิสระที่สามารถเข้ามาตรวจจับความผิดเชิงระบบได้เร็วขึ้น รวมถึงส่งเสริม

การใช้มาตรการลงโทษทางวินัยและการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะเพื่อสร้างแรงจูงใจเชิงลบต่อผู้กระทำ ความผิดอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 3 ประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้วผู้ศึกษาขอสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดให้คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต หรือ ค.ป.ท. มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย ให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ กรณี หน่วยงานของรัฐเห็นว่า โครงการที่จะจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ มีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต

เดิมมาตรา 39 บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการ ค.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดแนวทางและวิธีการในการดำเนินงาน โครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
  - (2) กำหนดแบบของข้อตกลงคุณธรรมและแบบรายงานของผู้สังเกตการณ์
  - (3) คัดเลือกโครงการการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเข้าร่วม โครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
  - (4) คัดเลือกผู้สังเกตการณ์เพื่อเข้าร่วม โครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
  - (5) ติดตามและวินิจฉัยปัญหาข้อหาหรือเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการในการดำเนินงาน โครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตาม (1)
  - (6) ยกเว้นหรือผ่อนผันกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามรายละเอียดของแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตาม (1)
  - (7) พิจารณาข้อร้องเรียนกรณีเห็นว่าหน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตาม (1)
  - (8) จัดทำรายงานผลการประเมินโครงการการจัดซื้อจัดจ้างที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเสนอคณะกรรมการนโยบายอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
  - (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้
- ผลการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด”

เพิ่มเติม วรรคหนึ่ง (10) เป็น “เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ กรณีที่อาจสังเกตเห็นแล้วว่า โครงการที่จะจัดซื้อจัดจ้างพัสดุนั้นมีความเสี่ยงต่อการเกิดการทุจริต”

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐในการใช้ดุลพินิจเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอ หรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคารวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 96 วรรคสอง

เดิมมาตรา 96 บัญญัติว่า “หน่วยงานของรัฐอาจจัดทำข้อตกลงเป็นหนังสือโดยไม่ทำตามแบบสัญญาตามมาตรา 93 ก็ได้ เฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือกตามมาตรา 56 (1) (ค) หรือการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงตามมาตรา 56 (2) (ข) (ง) หรือ (ฉ) หรือการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีเฉพาะเจาะจงตามมาตรา 70 (3) (ข)

(2) การจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงานของรัฐ

(3) กรณีที่คู่สัญญาสามารถส่งมอบพัสดุได้ครบถ้วนภายในห้าวันทำการนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันทำข้อตกลงเป็นหนังสือ

(4) การเช่าซึ่งผู้เช่าไม่ต้องเสียเงินอื่นใดนอกจากค่าเช่า

(5) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่การจัดซื้อจัดจ้างมีวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือไว้ต่อกันก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานในการจัดซื้อจัดจ้างนั้น

ในการออกกฎกระทรวงตามวรรคสองจะกำหนดวงเงินเล็กน้อยให้แตกต่างกันตามขนาดหรือประเภทของหน่วยงานของรัฐก็ได้”

แก้ไข มาตรา 96 วรรคสอง เป็น “ในกรณีที่การจัดซื้อจัดจ้างมีวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือไว้ต่อกันก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานในการจัดซื้อจัดจ้างนั้น และต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานตรวจสอบภายใน หรือคณะกรรมการตรวจสอบภายในของหน่วยงาน หรือหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างก่อนดำเนินการ”

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุก และการกำหนดโทษปรับในความผิดทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตามมาตรา 120

เดิมมาตรา 120 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความใน

พระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่ สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

แก้ไขเป็น “ผู้ใดเป็นเจ้าของหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ ฎกกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ ฎกกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี หรือปรับเป็นจำนวน 5 เท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

กรกช อ่อนน่วม และฉาน เรืองธรรมสิงห์, “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,” วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 224-225.

ศักรินทร์ นิลรัตน์ และคณะ, “รายงาน โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง “การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560,” สังกัด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund), 2566, หน้า 6.

นันทดา เพชรดี, “การกำหนดโทษอาญา:ศึกษาโทษปรับกรณีทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), หน้า 74-75.

Japan Fair Trade Commission – JFTC, **Act on Prohibition of Private Monopolization and Maintenance of Fair Trade (Antimonopoly Act)** [Online], available URL: <https://www.jftc.go.jp/en/>, 2568 (เมษายน, 5).

Korea Legislation Research Institute, **Anti-Corruption Act, Articles 12–14** [Online], available URL: <https://elaw.klri.re.kr>, 2568 (เมษายน, 5).